

Erhverv – IT

Udgiver
Morgenavisen
Jyllands-Posten

**Ansvarshavende
chefredaktør**
Jacob Nybroe

Magasinredaktør
Jakob Vestergaard

Redaktør
Lars Dalsgaard og
Mathias Gram/
Media Movers

Layouther
Trine Münster-
Swendsen/
Media Movers

Forsidefoto
Tobias Nicolai

Kontakt
temasektion@jp.dk

Computere kan bruges til at finde mønstre i store datamængder, men konklusionerne hører ikke altid hjemme i retsvæsenet. Arkivfoto: Jonas Olufson

Det kan spænde ben for retssikkerheden, hvis maskinlæring og dataanalyse bruges uden omtanke

Mange opfatter beslutninger baseret på data som neutrale. En sag fra USA viser imidlertid, at det ikke altid er tilfældet, og at brugen af data i retsvæsenet kræver stor forsigtighed.

DATALAB SIMON ENNI & ANJA BECHMANN

I 2016 blussede en kontroversiel sag op i USA, da det kom frem, at et system brugt af retsvæsenet i adskillige stater var diskriminerende mod den afroamerikanske del af befolkningen.

Systemet hed Compas og blev brugt til at forudsige risikoen for, at en anholdt ville begå gentagelseskriminalitet. Når systemet tog fejl, hvilket det gjorde i omkring en fjerdedel af tilfældene, kom tvivlen dobbelt så ofte hvide til gode som sorte. Det var et enormt problem i forhold til at behandle alle lige for loven, for en person, som systemet vurderede som farlig, kunne risikere en dom med helt op til tre måneders ekstra fængsel.

Dataanalyse, som mange ellers opfattede som en måde at træffe mere neutrale beslutninger på, var pludselig selve grunden til, at der blev truffet diskriminerende beslutninger.

Det er ikke længe siden, at diskrimination var vedtaget ved lov. Den racistiske Jim Crow-lovgivning i USA blev først ophævet i 1965, og den danske åndssvage lov, baseret på teorier om racehygiejne, tillod at internere og tvangssterilisere

såkalde "anti-sociale" eller "åndssvage" mænd og "seksuelt løstgængende" kvinder helt op til 1959.

Mange håbede, at diskriminationen ville forsvinde, når den ikke længere var lovlig, men det skulle vise sig at være mere kompliceret end som så at komme den til livs.

I USA havde den racistiske lovgivning bevirket, at byerne var skarpt opdelt i sorte og hvide nabolag, og selv om bankerne begyndte at afvise lån baseret på postnummer i stedet for hudfarve, var resultatet det samme.

Compas-sagen viser, at digitaliseringen heller ikke har ændret afgørende ved problemet.

Med big data står vi overfor helt nye udfordringer, når vi skal undgå at træffe diskriminerende beslutninger. Med maskinlæring skaber man nu programmer, der lærer at udføre en funktion på baggrund af mønstre i store datamængder. Et godt eksempel er ansigtsgenkendelse, hvor et program trænes til at genkende folk ved hjælp af store datasæt bestående af ansigter med tilhørende navne.

Et andet er den stemmegenkendelse ud fra store sæt af lyd og tekst, som digitale assistenter som Apples Siri og Amazons Alexa bruger til at forstå én, når man taler til dem.

Med maskinlæring kan computeren dog også lære vores værste adfærd, hvis den ikke er blevet bedt om at justere for det. Compas lærte for eksempel at mistænkeliggøre bestemte befolkningsgrupper mere, fordi visse grupper i USA stadig har dårligere mulighed for at bryde ud af

kriminalitet – et problem, som netop opstår i kølvandet på den diskrimination, de har lidt under, og som systemet så opfanger og viderefører.

Også ansigts- og stemmegenkendelse kan resultere i diskrimination. I de data, som maskinerne trænes med, ser og hører de væsentligt flere hvide mænd end andre befolkningsgrupper. Derfor har mange oplevet, at Siri og Alexa ikke forstår deres accent, eller at telefonen ikke kan genkende netop deres ansigter.

Nye teknologier involverer nye risici, og teknologifirmaerne må ikke bare se passivt til. Når it-firmaer anvender store datasæt og nye maskinlæringsteknikker, er de nødt til at overveje, hvilke beslutninger dataene leder til, og hvorvidt de er fair og i overensstemmelse med loven.

Den bedste måde at foretage en sådan vurdering er ved at inddrage de mennesker, der kommer til at mærke konsekvenserne af beslutningerne. Interesseorganisationer såsom fag- og patientforeninger samt Finanstilsynet, Forbrugerrådet og Institut for Menneskerettigheder er oplagte samarbejdspartnere, når fremtidens data-baserede beslutningstagning skal designes.

Med brede tværfaglige samarbejder kan store, systemiske problemer fanges, før de når ud i samfundet – og gøre en teknisk hovedpine til et uetisk eller endda lovstridigt mareridt.

Anja Bechmann er professor på Medievidenskab og leder af Datalab ved Aarhus Universitet. Simon Enni er ph.d.-studerende på Datalogi og tilknyttet Datalab.